

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Orienteringssak
Møtesaksnr.: O-sak 2
Møtenr.: 3/2015
Møtedato: 5. mai 2015
Notatdato: 21. april 2015
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: Magnus Otto Rønningen, Enhet for lederstøtte

Orientering om «Konsentrasjon for kvalitet», Strukturreform i Universitets- og høyskolesektoren (Meld. St. 18)

Hovedproblemstillinger i saken:

Kunnskapsdepartementet (KD) inviterte i brev av 26.5.2014, Universitets- og høyskolesektoren til å komme med innspill til arbeidet med fremtidig struktur i Universitets- og høyskolesektoren. Til dialogmøtet 23. september, sendte UiO et kort notat, med oppsummering av status i arbeidet og hvilke strukturendringer UiO ønsket å diskutere. UiO sendte sitt endelige høringssvar til departementet 31. oktober (vedlegg 2).

Stortingsmeldingen om struktur ble lagt frem etter statsråd, 27.4.2015. Meldingen berører i liten grad UiO mht. strukturelle endringer, men varsler justeringer i finansieringssystemet.

De mest sentrale forslagene i Strukturmeldingen er:

- Beholde dagens basisbevilgning, men øke resultatbasert finansiering over tid
- Tydelige kriterier for institusjoners kvalitet og robusthet
- Skjerpede krav for opprettelse av mastergrader og doktorgrader
- Skjerpede krav for opprykk til vitenskapelig høyskole og universitet
- Hovedregelen for ledelse skal være ansatt rektor i stedet for valgt
- En gjennomgang av regelverket med sikte på at NOKUT skal få større handlingsrom til å gjennomføre målrettet tilsyn med akkrediterte institusjoner og utdanningstilbud
- Regjeringen varsler at en ny stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning kommer våren 2017

Nærmere om strukturendringer/samarbeid:

Strukturmeldingen gir en gjennomgang og konkretisering av de varslede fusjonene i sektoren.¹ I forbindelse med strukturreformen omtales UiO i tre sammenhenger:

1. I forbindelse med eget innspill, der Universitetet i Oslo (UiO) ønsket at Simula og Universitetssenteret på Kjeller (UNIK) ble en del av virksomheten ved UiO. Dette er ikke ønsket av Simula eller UNIK.

---

¹<https://www.regjeringen.no/contentassets/86d1e31e78b44de6a3a15e913b092bf4/no/pdfs/stm201420150018000ddpdfs.pdf>

2. I forbindelse med et innspill fra Høyskolen i Oslo og Akershus (HiOA), der HiOA ber Kunnskapsdepartementet om å etablere en arbeidsgruppe som skal vurdere hvorvidt dagens arbeidsdeling mellom HiOA og UiO er formålstjenlig og om det bør gjøres endringer i ansvars og arbeidsfordelingen mellom dem har til dels overlappende fagporteføljer. Innspillet er sendt fra HiOA, men departementet oppfatter dette som et innspill fra begge institusjoner.
3. På oppfordring fra samarbeidsorganet for Universitetet i Oslo og Helse Sør-Øst har Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet tatt initiativ til å få avdekket konkrete barrierer som kompliserer samarbeidet. Målet er å lette samarbeidet slik at det kan bli enda bedre integrasjon av forskning, utdanning og nyskaping og innovasjon i utvikling av tjenestene.

Nærmere om finansiering:

Strukturmeldingen varsler endringer i finansieringen av universiteter og høyskoler, men en endelig avklaring og konkretisering vil først være klar i forbindelse med statsbudsjettet for 2016. Regjeringen vil videreføre hovedtrekkene i dagens finansieringssystem med en forholdsvis stor basiskomponent og resultatindikatorer på utvalgte områder. Den resultatbaserte andelen skal øke over tid. I vedlegg 3 gis en kort drøfting av de varslede endringene i finansieringssystemet.

Nærmere om regjeringens kvalitetskriterier:

Regjeringen har vurdert universitetene og høyskolenes resultater på en rekke områder. Resultatene danner grunnlag for å vurdere om de kan fortsette på egen hånd. Universitetene og høyskolene vurderes etter disse kvalitetskriteriene:

- Antall årsverk i førstestillinger, d.v.s. ansatte med doktorgrad eller tilsvarende
- Antall søkere pr. studieplass
- Antall studenter som gjennomfører på normert tid
- Studentenes tidsbruk
- Publisering av ny forskning
- Eksterne forskningsinntekter
- Størrelse på doktorgradsutdanningene
- Internasjonalt samarbeid
- Samspill med samfunnet (f.eks. oppdragsforskning og kommersiell bruk av forskning)

Videre prosess:

- Stortinget ferdigbehandler meldingen tidlig i juni 2015
- Regjeringen vil komme tilbake med en nærmere konkretisering av finansieringsordningen i forbindelse med statsbudsjettet høsten 2016

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Ellen Johanne Caesar
direktør virksomhets- og økonomistyring

Vedlegg:

1. Brev fra KD av 26. mai 2014 vedrørende innspill til fremtidig struktur
2. Endelig innspill til arbeidet om fremtidig struktur fra Universitetet i Oslo av 31. oktober 2014
3. Orientering om varslede endringer i finansieringssystemet (Nytt finansieringssystem – hva nå?)

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

14/2719-

26.05.14

**OPPDRAK TIL STATLIGE HØYERE UTDANNINGSINSTITUSJONER:
INNSPILL TIL ARBEIDET MED FRAMTIDIG STRUKTUR I
UNIVERSITETS- OG HØYSKOLESEKTOREN**

Regjeringen skal som kjent legge fram en stortingsmelding om struktur i universitets- og høyskolesektoren våren 2015. Målet er høyere kvalitet i norsk høyere utdanning og forskning. I arbeidet vil Kunnskapsdepartementet ta utgangspunkt til UH-sektorens resultater i utdanning og forskning, vurdering av robusthet i fagmiljøene og krav om rimelig grad av kostnads-effektivitet. Jeg ber med dette de statlige universitetene og høyskolene om å gi innspill til arbeidet med framtidig struktur i universitets- og høyskolesektoren.

**1. HØYE AMBISJONER FOR NORSK HØYERE UTDANNING OG
FORSKNING**

Regjeringen og samfunns- og næringsliv har store forventninger til og ambisjoner for høyere utdanningsinstitusjoner. I en globalisert verden blir kunnskap et stadig viktigere verktøy i den internasjonale konkurransen mellom landene. Regjeringen vil vektlegge en stor satsing på kunnskap som avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft og bygge landet for fremtiden.

Regjeringsplattformen påpeker at "Norge kan aldri bli billigst, men vi kan bli best." Det innebærer at vi må skille oss ut gjennom en befolkning med høy kompetanse. Her spiller universiteter og høyskoler en nøkkelrolle.

Et overordnet spørsmål er om dagens struktur er tilpasset ambisjonene om at Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon som bidrar til å løse de globale utfordringene, samtidig som samfunnets kompetansebehov dekkes innenfor kostnadseffektive rammer.

Universiteter og høyskoler er viktige samfunnsinstitusjoner, med et stort mandat: Ifølge universitets- og høyskoleloven skal universiteter og høyskoler tilby utdanning og utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå. Institusjonene

skal videre formidle kunnskap om virksomheten og utbre forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv. Som for alle offentlige virksomheter, skal mandatet oppfylles innenfor en effektiv forvaltning av virksomheten, kompetansen og ressursene.

Hva skal til for at institusjonene skal kunne oppfylle dette samfunnsoppdraget og ambisjonene jeg har skissert over?

2. OVERORDNET TILSTANDSVURDERING

Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2014 viser et differensiert bilde av den norske universitets- og høyskolesektoren: Det har vært stor aktivitetsvekst de siste ti årene, og det er mange gode fagmiljøer. Jeg mener likevel at det er flere områder hvor vi må bli bedre. Norsk forskning når ikke like høyt opp i internasjonale sammenligninger som svensk, finsk og dansk forskning, men det er ingen grunn til at Norge ikke skal hevde seg på linje med nabolandene. Våre fremste miljøer må bli enda bedre, og flere miljøer må løftes fram, slik at vi kan få større uttelling på den internasjonale arenaen med flere verdensledende miljøer og mer gjennombruddsforskning.

I tillegg til at vi ønsker å hevde oss bedre internasjonalt, ser vi bekymringsfulle kvalitetsproblemer ved en del institusjoner og ved en del utdanninger. En del institusjoner har problemer med å tiltrekke seg fagfolk og studenter, har få studenter på campus og uteksaminerer få kandidater. Det forskes og publiseres lite, både totalt og av hver enkelt forsker. I tillegg er evnen til å hente ekstern finansiering svært begrenset. Selvsagt sier ikke disse faktaene alt, men de tvinger fram spørsmålet: Leverer disse institusjonene den kvaliteten på høyere utdanning og forskning som vi trenger for å nå ambisjonene våre?

3. ARBEIDET MED EN STORTINGSMELDING OM STRUKTUR I UNIVERSITETS- OG HØYSKOLESEKTOREN

Hvis vi skal heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning, må vi blant annet se på hvordan vi organiserer universitets- og høyskolesektoren: Er dagens organisering hensiktsmessig, eller får vi mer ut av ressursene vi investerer, dersom vi organiserer sektoren annerledes? Arbeidet med strukturendringer er bare ett av kvalitetstiltakene vi jobber med. Alle de sju satsingene som ble lansert på Kontaktkonferansen 2014 har økt kvalitet som mål.

Landet skal blant annet bygges gjennom solide utdanninger og tilgang til kunnskap av høy kvalitet over hele landet, og det er kvaliteten på utdanningen og forskningen som skal legge føringer på strukturendringer. Vi har derfor ikke begynt stortingsmeldingsarbeidet med å bestemme hvilke institusjoner som skal slås sammen eller skissere arbeidsdelingen mellom de ulike institusjonene. I dette arbeidet ønsker vi en god og inkluderende prosess, der innspill fra sektoren vil bli vurdert og tillagt vekt i den videre prosessen.

På lanseringskonferansen for *Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2014* og *Forskningsbarometeret* 7. mai annonserte jeg at vi på UHRs representantskapsmøte 13. mai ville konkretisere en bestilling til institusjonene. Statssekretær Bjørn Haugstad ga der

institusjonene i oppgave å vurdere sin plass i et framtidig UH-landskap med færre institusjoner for å heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning. Universiteter og høyskoler ble bedt om å skissere ønsket strategisk profil i 2020 og gi en kritisk vurdering av egne forutsetninger for å realisere denne, med en særskilt vurdering av samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåing. Utfordringen som ble gitt var følgende: "Hvor og hvordan finner og realiserer din institusjon sin strategiske posisjon i et UH-landskap med færre institusjoner, en krevende demografisk utvikling (for mange læresteder) og med tydeligere forventninger til akademisk standard (læringsutbytte, forskningskvalitet) – forventninger som *følges opp og får konsekvenser?*".

På UHRs representantskapsmøte ble det stilt flere spørsmål som departementet mener står sentralt i strukturdiskusjonen. Jeg ber om at institusjonene tar disse med i betraktning når framtidig strategisk posisjon skal vurderes:

- Hva betyr det for Norge at flere nærliggende land konsentrerer sine ressurser til forskning og høyere utdanning og gjennomfører strukturendringer?
- Hva betyr den demografiske utviklingen for institusjonen?
- Bør institusjoner med få søkere og lave studenttall legge ned tilbud som er dekket av andre i regionen, eller som faller utenfor institusjonens definerte profil?
- Tilbys samme type utdanninger for mange steder?
- Hvor lave kandidattall er forenelig med studiekvalitet, robusthet og kostnads-effektivitet?
- Hvor mange kandidater må utdannes ved institusjonen eller utdanningen for at den skal ha en viktig funksjon ved å bidra til å dekke arbeidsmarkedets behov?
- Bør små mastergrads- og ph.d.-programmer samles på noen utvalgte institusjoner for å sikre at mastergrads- og ph.d.-studentene inngår i et fagmiljø?
- Ved rekrutteringsproblemer, lave studenttall og negativ befolkningsutvikling – hvilken plass skal institusjonen ha i den framtidige strukturen i høyere utdanning?
- Hvilke grep kan gi mer arbeidsdeling mellom de eldste universitetene når det gjelder å tilby små fag? Er det mulig å tenke seg mer nordisk arbeidsdeling i små fag?
- Bør profesjonsutdanningene tilbys på færre institusjoner, slik at fagmiljøene er mer robuste?
- Hvordan kan vi organisere forskning på store samfunnsutfordringer, som eksempelvis aldring og omsorg, når forskningen i mange av de aktuelle profesjonsfagene er fragmentert og ressursene spredt tynt utover?
- Hvordan kan vi sikre at profesjonsutdanninger med korte forskningstradisjoner er FoU-baserte?
- Hvordan kan vi sikre en profesjonell og kostnadseffektiv administrasjon i UH-sektoren som støtter opp om kjerneoppgavene forskning og utdanning?
- Hvilke strukturelle grep bør institusjonene ta for å styrke sin internasjonale posisjon og lykkes i den internasjonale konkurransen om forskningsmidler?

- Hva slags struktur trenger vi for å få forskning av høyere kvalitet ved universiteter og høyskoler?
- Hvilke forhold i relasjonen mellom universitetene og høyskolene og instituttsektoren påvirker kvaliteten, herunder internasjonal konkurransekraft, i forskning? Hvilke strukturelle endringer bør eventuelt gjøres?

4. OPPDRAGET

I lys av disse spørsmålene og ambisjonene for norsk høyere utdanning og forskning, ber jeg alle universiteter og høyskoler vurdere hvor de ser sin plass i en sektor med færre institusjoner. Innspillet skal gi en beskrivelse av ønsket strategisk posisjon i 2020 og en vurdering av de hovedgrepene som må gjøres for å realisere strategisk profil. Nærmere spesifisert innebærer det at institusjonene med utgangspunkt i spørsmålene over skal beskrive:

- Ønsket strategisk profil 2020, herunder
  - Faglige prioriteringer (forskning og utdanningstilbud)
  - Konkrete ambisjoner innen kjerneoppgavene utdanning, forskning, kunnskapsdeling
  - Viktigste målgrupper og partnere
- Kritisk vurdering av egne forutsetninger for å realisere strategisk profil innenfor gjeldende budsjetttrammer
- Hovedgrep institusjonen vil gjennomføre for å realisere ønsket strategiske profil
- Vurdering og konkretisering av tiltak som fremmer samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåing
- Identifisering av nødvendige endringer i rammebetingelser som ikke angår budsjett
- Hvor og hvordan finner og realiserer din institusjon sin strategiske posisjon i et landskap med:
  - Færre institusjoner
  - En krevende demografisk utvikling
  - Tydeligere forventninger til akademisk standard i form av læringsutbytte, forskningskvalitet som *følges opp* og får *konsekvenser*
- Hvordan kan institusjonen styrkes gjennom sammenslåing med en annen eller flere andre institusjoner, eller hvordan kan institusjonen bidra til å løfte kvaliteten på utdanning og forskning ved andre institusjoner gjennom sammenslåing? Store institusjoner bør eksplisitt vurdere sin nasjonale rolle.

Oppdraget gjelder alle statlige universiteter og høyskoler, og institusjonene kan ta utgangspunkt i eksisterende planer i arbeidet. Institusjonene må bruke tiden framover til å vurdere egne styrker og svakheter og foreta en grundig selvevaluering av virksomheten som et ledd i den kommende dialogen om framtidig universitets- og høyskolesektor.

5. DIALOGMØTER OG INNSPILL

Regjeringen er opptatt av god dialog og forankring for å skape felles forståelse av problemer, utfordringer og muligheter. Det legges derfor opp til dialog med og innspill fra ulike

interessenter og jeg inviterer til regionale dialogmøter med institusjonene til høsten, se vedlagte plan for tid og sted. Institusjonene er invitert ut fra geografisk nærhet til der møtet skal finne sted og grupperingen til møtet er ikke ment som grenser for arbeidet. Møtene er i første rekke ment å være en arena der institusjonene kommer med innspill til KD. Departementet oppfordrer til utstrakt kontakt institusjonene imellom i denne prosessen, både i og utenfor egen region.

Departementet ber om å få oversendt et kort notat fra hver enkelt institusjon tre uker før dialogmøtet. Notatet bør ikke være på mer enn en side, og det bør gi en kort oppsummering over status i arbeidet og hvilke strukturendringer institusjonen ønsker å diskutere på møtet. Basert på innspillene vil departementet sende ut en dagsorden i forkant av møtene. Institusjonenes endelige innspill skal oversendes Kunnskapsdepartementet innen utgangen av oktober.

6. ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

Institusjonene skal i sin gjennomgang av oppdraget ta høyde for gjeldene økonomiske rammer for universitets- og høyskolesektoren.

Regjeringen vil benytte positive økonomiske virkemidler som skal stimulere til sammenslåinger mellom institusjoner. Departementet vil foreta en konkret vurdering av den enkelte sammenslåing og strukturendring med tanke på å tildele stimuleringsmidler i 2015.

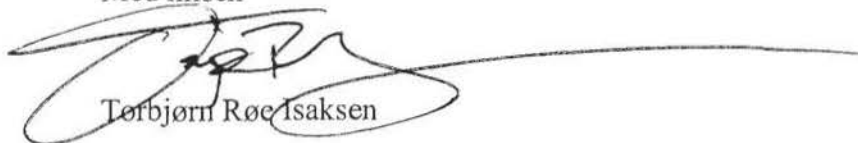
7. STRUKTUR I NORD-NORGE

Det har vært flere strukturendringer i Nord-Norge de siste årene, også fusjoner. Disse har i stor grad vært en respons på de samme utfordringene som er skissert over, og ikke i første rekke motivert ut fra ønsket om universitetsstatus. I tillegg har det i flere år allerede vært en egen prosess i Nordland, og det foreligger tilstrekkelig med utredninger og kunnskapsgrunnlag om behovet for ytterligere strukturendringer i Nord-Norge. Sammen med institusjonene vil Kunnskapsdepartementet derfor vurdere om dialogmøtet i september skal benyttes til å diskutere konkrete forslag til strukturendringer som departementet vil oversende institusjonene på forhånd.

8. AVSLUTNING

Departementet og institusjonene har et felles ansvar for å oppfylle det store samfunnsmandatet for forskning og høyere utdanning. Jeg ser fram til institusjonenes innspill om hvordan strukturendringer kan bidra til at vi best mulig oppfyller den viktige samfunnsrollen vi har. Departementet må selvsagt vurdere disse samlet og se i hvilken grad de svarer på nasjonale behov.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

Vedlegg: Plan for regionmøtene i september

Kopi:
Universitets- og høskolerådet
Privat høyere utdanningsinstitusjoner
Nettverk for private høyskoler

Adresseliste

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Bergen	Postboks 7030	5020	BERGEN
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Høgskolen i Gjøvik	Postboks 191	2802	GJØVIK
Høgskolen i Harstad	Havnegt. 5	9480	HARSTAD
Høgskolen i Hedmark	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Lillehammer	Postboks 952	2604	LILLEHAMMER
Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk	Postboks 2110	6402	MOLDE
Høgskolen i Narvik	Postboks 385	8505	NARVIK
Høgskolen i Nesna		8700	NESNA
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Postboks 2501	7729	STEINKJER
Høgskolen i Oslo og Akershus	Postboks 4, St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Postboks 133	6851	SOGNDAL
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Høgskoleadministrasjonen	7004	TRONDHEIM
Høgskolen i Telemark	Postboks 203	3901	PORSGRUNN
Høgskolen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskolen i Ålesund	Serviceboks 17	6025	ÅLESUND
Høgskolen Stord/Haugesund	Klingenbergveien 8	5414	STORD
Kunst- og designhøgskolen i Bergen	Strømgaten 1	5015	BERGEN
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Samisk høgskole	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Nordland	Postboks 1490	8049	BODØ
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Dato: 2014
Deres ref.: 14/2719-
Vår ref.: 2014/6277 magnusro/kristinf

Innspill fra Universitetet i Oslo til arbeidet med fremtidig struktur i Universitets- og høyskolesektoren

Det vises til Kunnskapsdepartementets invitasjon av 26. mai 2014, og brev fra Universitetet i Oslo (UiO) til dialogmøtet 23. september.

Norge er nå inne i et tidsvindu med en historisk sett unik ressurstilgang samtidig som vi har store utfordringer – ikke minst med tanke på den forestående omleggingen av vår økonomi. Denne kombinasjonen av store ressurser og store utfordringer bør munne ut i en kraftfull satsing på våre universiteter. Det bør være en målsetting at man har minst ett verdensledende universitet i Norge.

UiO har store ambisjoner om å bli et universitet som kan hevde seg blant de aller beste i verden. Universitetsrangeringer har betydelige metodeproblemer, men skulle man velge å ta UiOs plasseringer som uttrykk for kvalitet, så er vi konsistent blant de én prosent beste. I Shanghai-rangeringen – som vektlegger kvalitet og gjennomslagskraft i forskningen – er vi nummer 16 blant universitetene i ikke-engelskspråklige land, og nummer 69 totalt av de mer enn 10 000 høyere utdanningsinstitusjonene i verden. Vi har et således et godt utgangspunkt for å bli enda bedre.

Og det må vi bli, fordi konkurransen blir mer intens. Studenter, forskere og talent beveger seg stadig mer friksjonsfritt over grensene i Europa. Vi har et høyt kostnadsnivå i dette landet, et språk som snakkes av få, og er langt fra de store metropolene i Europa som trekker ungdom og talent. Dette må vi kompensere for, ved å tilby det aller ypperste av kvalitet, infrastruktur og arbeidsbetingelser. For å rekruttere talent og holde på våre egne må vi bli enda mer attraktive enn vi er i dag.

UiOs resept for å nå det aller øverste sjikt av verdens universiteter har følgende hovedelementer:

1. Konsentrasjon av ressursene rundt studie- og forskningskvalitet

Vi har gjennomført det største «jobbe-smartere-prosjekt» i norsk universitetssektor – Prosjekt for internt handlingsrom (IHR). Dette prosjektet har gjort at vi har kunnet allokere en større del av våre ressurser til primæroppgavene – forskning og utdanning. Vi er også i ferd med å gjennomføre harde faglige prioriteringer, både på studie- og forskningssiden. Aktiviteter og enheter er lagt ned eller overført til andre institusjoner. Et eksempel er Rettsmedisinsk institutt, som er overdratt til Folkehelseinstituttet.

1 Sterk satsing på internasjonalisering og EU-finansiering

For å nå tetsjiktet blant verdens universiteter er det helt avgjørende at våre fagmiljøer blir tett integrert i internasjonale kompetansenettverk og at de sikres ekstern finansiering. Derfor satser vi sterkt på EUs rammeprogram Horisont 2020, også ansporet av regjeringens egen ambisjon om at uttellingen fra EU skal økes med 60 %. En hovedprioritering er å motivere for EU-søknader så tidlig som mulig i karrieren. Dette gjøres ikke minst gjennom våre Forskerlederkurs. For å få enda større uttelling fra EU ønsker vi å etablere et felles EU-kontor med Oslo universitetssykehus, men her er det strukturelle hindringer (se under).

UiO har nå 24 bevilgninger fra det Europeiske forskningsrådet (ERC), klart mer enn noe annet norsk universitet. I ERC er kvalitet det eneste suksesskriteriet. Uttellingen fra ERC er således et objektivt uttrykk for det store antallet fremragende forskningsmiljøer som er knyttet til UiO.

For å styrke og konsentrere internasjonaliseringen ønsker UiO å satse på utvalgte baser («hubs»). UiO har tatt initiativet til å bygge opp et eget senter i tilknytning til UC Berkeley, i samarbeid med andre norske universiteter samt Forskningsrådet. I Russland konsentrerer UiO satsingen rundt Universitetscenteret i St Petersburg – også et fellesprosjekt med andre universiteter. En konsentrasjon av ressurser rundt utvalgte «hubs» er et viktig ledd i utviklingen av en struktur for kvalitet. UiO ønsker også å styrke det nordiske samarbeidet, i tråd med anbefalingene fra vårt Strategiske råd.

2 Satsing på livsvitenskap

Livsvitenskap er UiOs høyest prioriterte satsing. Mer enn 60 % av livsvitenskapsmiljøene i Norge finnes i Osloregionen. Livsvitenskap er et fagfelt som utpreger seg med sin tverrfaglighet, sin relevans for de store samfunnsmessige utfordringene i Norge og i verden for øvrig, og sitt potensial for næringsutvikling. I Sverige eksporterer næringsliv basert på livsvitenskap for over 90 milliarder kroner i året. UiO ønsker å ta på seg et nasjonalt ansvar for å drive fram livsvitenskap og næringsliv basert på denne.

Moderne livsvitenskap kjennetegnes ved en sterk kobling mellom informatikk og biologi. UiO har meget sterke informatikkmiljøer, og mange av dem er allerede tett koblet til medisin og biologi. Oslos livsvitenskapsmiljøer er det naturlige navet for en fremtidig satsing på «Digitalt liv».

UiO har hatt lederskap i utarbeidelsen av en plan for hvordan livsvitenskap og bioteknologi kan knyttes til fremtidig næringsutvikling, basert på synergier mellom helsesektoren, marin sektor, landbruk og industri. Denne rapporten (BioVerdi – Slik kan bioøkonomien bli den nye oljen) ble overrakt Nærings- og fiskeridepartementet i mai 2014. Rapporten peker mot en struktur der det er mye tettere interaksjon mellom akademia og små- og mellomstore bedrifter og foreslår etableringen av Collaborative Innovation Centers (CIC) som kan fungere som åpne innovasjonsarenaer med betydelig potensial for næringsutvikling.

Livsvitenskap i Oslo hevder seg på toppnivå internasjonalt, med sin kvalitet på grunnforskningen og med gjennombrudd som har fått praktisk anvendelse. Et eksempel på det siste er legemiddelet Xofigo som i 2013 ble godkjent av FDA. Det er ytterst sjelden at et norsk legemiddel passerer dette nåløyet. Xofigo er et middel mot prostatakreft og er utviklet fra Kjemisk institutt og Oslo Universitetssykehus, Radiumhospitalet. Den nye medisinen har skapt nærmere 60 nye arbeidsplasser på Kjeller der legemidlet produseres og nesten 100 arbeidsplasser i Algeta i Norge. Produktet er lisensiert inn av Bayer. Suksessen har inspirert utenlandske investorer til nye investeringer i norsk biotek.

3 Satsing på tverrfaglighet

Et breddeuniversitet som UiO må høste maksimalt fra sin store faglige spennvidde. UiO har valgt å satse på tre store tverrfaglige prosjekter: Livsvitenskap (beskrevet over), energisystemer (UiO Energi), og velferdsmodeller (Unpacking the Nordic Model). Hver av disse satsingene involverer flere fakulteter og et stort antall fagmiljøer, og hver av disse satsingene har en profil som passer svært godt inn i Horisont 2020 og dette rammeprogrammets vektlegging av «grand challenges». Gjennom de tverrfaglige satsingene utvikler UiO en struktur som skulle bidra til økt uttelling fra EU.

4 Satsing på innovasjon

Det er inspirerende for grunnforskningen at det finnes gode muligheter for å ta idéer og resultater inn i et innovasjonsløp, og det er et legitimt krav fra myndighetenes side at investeringene i forskning fører fram til nye produkter, nye tjenester eller nye måter å organisere oss på. Samtidig ser vi at Horisont 2020 vektlegger innovasjon i større grad enn tidligere rammeprogram. Et viktig grep for innovasjon ble gjort i 2010 da vi slo vårt eget innovasjonsselskap sammen med innovasjonsselskapet til Helse Sør-Øst. Det fusjonerte selskapet fikk navnet Inven2 og er nå Norges og Nordens største i sitt slag.

UiO har påpekt at potensialet for innovasjon ikke kan realiseres med mindre det investeres mer i verifiseringsmidler og i tidlig fase. UiO har økt avsetningen til verifiseringsmidler på eget budsjett og mener at det er helt avgjørende at det i fremtidige statsbudsjetter skjer en ytterligere opptrapping av Forny.

Start-Up Lab i Forskningsparken har hatt stor suksess med sine IKT-orienterte prosjekter. UiO ønsker nå å etablere et Start-Up laboratorium også for livsvitenskap.

Flere internasjonalt ledende forskningsmiljøer

Gjennom de fem satsingene nevnt over, vil vi dyrke fram enda flere internasjonalt ledende forskningsmiljøer og således bringe UiO inn i universitetenes toppliga. UiO har allerede 9 av Norges 21 Sentre for fremragende forskning, og flere av UiOs forskere er på listen over de mest siterte i verden (Highly Cited Scientists, Institute for Scientific Information). Men potensialet er større. Ved hjelp av Forskningslederprogrammet og fakultetsspesifikke tiltak vil flere miljøer bringes opp i det internasjonale tetsjiktet. Rådene fra vårt Strategic Advisory Board (SAB) vil være viktige i denne prosessen.

Strukturelle grep for kvalitet

Som beskrevet i mer detalj senere i dette dokumentet, er det mange grep som kan tas for å få en struktur i sektoren som bedre beforder kvalitet. UiO mener det vil virke kvalitetsfremmende å fusjonere inn Simula og UNIK, to institutter som tematisk passer godt inn i våre egne strategier. Vi ser ingen faglig eller kvalitetsmessig gevinst ved å fusjonere med andre utdanningsinstitusjoner i regionen. Dette betyr ikke at vi ikke ønsker å styrke samarbeidet med disse. Tvert imot, vi imøteser et tettere samarbeid, ikke gjennom omorganiseringer, men gjennom en enda bedre utnyttelse av de mulighetene som følger av den digitale revolusjonen.

Det største og viktigste strukturelle grep som kan tas, er å legge forholdene til rette for et mer sømløst samarbeid mellom UiO og våre universitetssykehus, og Oslo universitetssykehus (OUS) i særdeleshet.

Dekanene ved de norske medisinske fakulteter sendte nylig et brev til KD der de strukturelle utfordringene i medisinsk og helsefaglig forskning er beskrevet. De medisinske fakultetene – ikke minst vårt eget – opplever hindringer i grenseflaten mellom KD og HOD, slik det også fremgår av rapporten fra HelseOmsorg 21. Incentivene og rammebetingelsene i sektorene må samordnes og innrettes slik at det stimulerer til samarbeid og effektiv utnyttelse av offentlige forskningsressurser. At dette skjer, er en forutsetning for at vi får realisert vår plan om å etablere et felles EU-kontor mellom UiO og OUS/HSØ (se over). Vi ber KD om å ta initiativ for å sikre like rammebetingelser, på tvers av departementsgrenser.

Det aller viktigste regjeringen og KD kan gjøre for at vi kan gjennomføre «resepten» ovenfor, er: 1) Å sikre bedre finansiering av forskerinitierte prosjekter. 2) Å gi institusjonene strategisk og økonomisk handlingsrom til å sikre infrastruktur og arbeidsbetingelser som gjør at vi kan holde på våre beste talenter og tiltrekke andre (kfr. innledningen).

Ad pkt 1: Finansiering av forskerinitierte prosjekter:

I dag er innvilgelsesprosenten for slike prosjekter altfor lav, noe som skaper diskontinuitet i finansieringen av miljøer som ellers kunne ha blitt verdensledende. Lav innvilgelsesprosent virker også negativt inn på rekrutteringen til sektoren – ikke minst på rekrutteringen av unge talenter. I andre land – som Danmark – er det en rekke private finansieringskilder som kompletterer de offentlige. I Norge fremstår kombinasjonen av et monolittisk forskningsråd og lav innvilgelsesprosent som meget uheldig og som den viktigste hindringen for utvikling av flere internasjonalt ledende forskningsmiljøer.

De store gjennombruddene i forskningen kommer ikke på bestilling og ikke som et resultat av øremerket finansiering. De drives fram av nysgjerrighetsdrevet forskning. Årets nobelpris i medisin er en god illustrasjon av dette.

Ad pkt 2: Institusjonelt handlingsrom:

Årets nobelpris i medisin illustrerer også hvor viktig det er at institusjonene kan støtte opp under de beste forskningsmiljøene, inkludert SFF-miljøer og miljøer med finansiering fra ERC. Betydningen av dette aksentueres av ERC-bevilgningenes «portability» - at forskere med ERC bevilgning kan ta denne med seg og flytte til andre institusjoner i Europa. Årets statsbudsjett har en innretning som styrker institusjonenes handlingsrom, attraktivitet og evne til å bygge opp fremragende fagmiljøer. Men det må i årene som kommer satses langt mer volummessig for at regjeringens og institusjonenes ambisjoner skal kunne realiseres.

UiOs konklusjon:

Faglig kvalitet må være det styrende prinsippet for alle strukturelle endringer i sektoren. UiO deler kunnskapsministerens ønske om mer kvalitet i norsk forskning og utdanning, og ønsker å bidra til å styrke Norge som kunnskapsnasjon. UiO har ambisjoner om et styrket samarbeid nasjonalt så vel som nordisk og internasjonalt. UiO ønsker å være en sterk nasjonal- og internasjonal driver innen *Livsvitenskap* og gi Norge en internasjonal lederposisjon innen dette feltet.

UiO ønsker selv å bidra:

- ... til et mer omfattende nordisk- og internasjonalt samarbeid og større uttelling fra EU.
- ... med en grundig gjennomgang av egen institusjon med utgangspunkt i SAB-rapporten.
- ... til en konstruktiv dialog om nasjonal og nordisk arbeidsdeling.

UiO oppfordrer KD til å bidra:

- ... til å sikre og utvikle handlingsrommet for institusjoner med verdensledende fagmiljøer.
- ... med incentiver for å styrke fremragende forskningsbasert utdanning.
- ... med flere ressurser til nysgjerrighetsdrevet forskning.
- ... til å fjerne hindringer for sømløst samarbeid på tvers av departements- og sektorgrenser.
- ... til at UiO kan prioritere egen fagportefølje, innenfor rammene av nasjonalt ansvar.

Nordisk- og internasjonalt samarbeid

Samarbeid med fremragende fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt, er en forutsetning for å nå målet om høyere kvalitet i forskning og utdanning, samt å få flere norske fagmiljøer i verdensklasse. UiO mener at strukturmeldingen blir viktig for å nå disse målene.

Den ferske rapporten fra UiOs internasjonale rådgivningspanel, Strategic Advisory Board (SAB) fremhever særlig mulighetene som kan ligge i et sterkere samspill mellom sterke nordiske fagmiljøer. Dette vil være et prioritert område for UiO å videreutvikle i årene fremover. Det er viktig at Kunnskapsdepartementet i samspill med institusjonene bidrar til nordisk- og internasjonalt samarbeid om forskning og høyere utdanning, eksempelvis fellesgrader, forskningsinfrastruktur og store EU-prosjekter.

UiO har en målsetting om å styrke sitt internasjonale samarbeid. Peder Sather Centre ved Berkeley er et godt eksempel. Senteret skal være et brohode for forskning og utdanning, og er et samarbeid mellom University of California Berkeley, åtte norske universiteter og Norges Forskningsråd. Tett samarbeid mellom universitetsmiljøene, forskningsinstitusjoner og innovasjonsmiljøer er nødvendig. Dette er også et godt virkemiddel for økt mobilitet, både blant studenter og forskere på tvers av landegrenser.

Ønsket strategisk profil 2020 og hvordan realisere denne innenfor gjeldene budsjettammer

Kunnskapsministerens oppdrag kommer samtidig med rapporten fra SAB. SAB ble oppnevnt i 2012 for å gi eksterne råd om hvordan UiO bør styrke arbeidet for å nå målene formulert i UiOs *Strategi 2020*. SAB er tverrfaglig sammensatt av representanter med svært omfattende erfaring fra forskning og utdanning. Deres vurderinger ble presentert i august 2014 i rapporten: *"Build a Ladder to the Stars"*, og påpeker viktige veivalg for UiO.¹ UiOs styre og ledelse skal nå ta stilling til hvordan problemstillingene i rapporten skal følges opp i de kommende årene.

Undervisningskvalitet og læringsmiljø er et viktig område, hvor koblingen mellom forskning og utdanning må styrkes ytterligere. UiO utfordres til å knytte utdanningsprogrammer direkte til de beste forskningsmiljøene, som f.eks. Senter for fremragende forskning, og til å utvikle enkelte internasjonale studieprogram av høy kvalitet. Forslagene knyttet til utdanning er under overveielse. Vi ber KD være åpen

¹ Flere av SABs observasjoner sammenfaller med forhold påpekt av Benner og Öquist i rapporten «*Room for increased ambitions? Governing 'breakthrough research' in Norway 1990-2013*» som ble utgitt tidligere i 2014.

for forsøk på dette området, men også gi nødvendige dispensasjoner om vår egen autonomi skulle vise seg utilstrekkelig.

SAB påpeker videre at UiO ikke har utnyttet godt nok *Tverrfaglighetens* potensiale og muligheter: «UiO should become considerably more interdisciplinary». Deres analyse innebærer klar støtte til prosesser som allerede pågår. SAB fremhever tverrfaglighet som et redskap for fornyelse og for identitetsbygging med nye forskningsfelt og utdanningstilbud som resultat. UiO har allerede definert 2015 som «Tverrfaglighetens år», og vil utforske mulighetene langs ulike akser og bruke anledningen til å identifisere og fjerne administrative hindringer.

Styring og ledelse er en utfordring som blir diskutert ved store, komplekse institusjoner som UiO. SAB setter «governance» tydelig på dagsorden og anbefaler at det tas en kritisk gjennomgang av dagens system og fullmakter. Ivaretar de behovet for den faglige kreativitet et universitet er avhengig av? Og sikrer de tilstrekkelig beslutningseffektivitet? UiO vil nå ha en gjennomgang av sin organisasjons- og beslutningsstruktur.

Endringer i rammebetingelser – handlingsrom, finansiering og forskningsbasert utdanning

Det koster å legge forholdene til rette for utvikling av verdensledende miljøer innen forskning og høyere utdanning. Spesielt gjelder dette forskningsmiljøer som posisjonerer seg for EU og ERC, men også for å understøtte og holde på de miljøene som allerede har oppnådd suksess i EU, ERC eller i den norske SFF-ordningen. Det er for få insentiver som fremmer fremragende kvalitet i forskningsbasert utdanning.

UiOs egen gjennomgang av finansieringen av UH-sektoren, viser at en stor del av bevilgningen kan forklares med resultater, rekrutteringsstillinger, studieplasser, museer og arealer.² Tilbake står en «uforklart» del av bevilgningen på hele 13 %. Dette gjennomsnittet for hele sektoren skjuler store forskjeller. UiO etterspør et finansieringssystem, som ivaretar de eksisterende fagmiljøer av internasjonalt format, og gir muligheter for å bygge nye verdensledende miljøer. Et finansieringsinstrument spesielt innrettet for å oppnå og ivareta dokumentert ERC-suksess er nødvendig.

I innspillet til siste forskningsmelding understreket UiO at dersom man legger til grunn avlagte studiepoeng og oppnådde publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk som indikatorer på effektivitet, er det liten tvil om at de tre store breddeuniversitetene har best ressursutnyttelse.³ Det er derfor et paradoks at det i dagens finansieringssystem er slik at bedre forskningsresultater gir lavere bevilgninger.⁴ En fortsatt økning i RBO-potten er et av de mest treffsikre tiltakene for å premiere forskningskvalitet og bidra til økt institusjonelt handlingsrom for egne forskningsprioriteringer. UiO mener at det er viktig å endre virkningen av dagens finansieringssystem, som har ført til at overføringer fra enkelte institusjoner benyttes for å finansiere forskning ved andre institusjoner.

UiO har i mange år arbeidet for en bedre kobling mellom fremragende forskning og utdanning. Det er en kjent utfordring at gjeldende satser for studier i finansieringsmodellen i seg selv ikke gir mulighet for forskningsbasert undervisning av høy kvalitet. UiO ønsker derfor en større strategisk satsing på

² [http://blogg.uio.no/unidir/ottersen/sites/blogg.uio.no.unidir.ottersen/files/2014/Finansiering%20av%20UoH-sektoren%20notat\(1\).pdf](http://blogg.uio.no/unidir/ottersen/sites/blogg.uio.no.unidir.ottersen/files/2014/Finansiering%20av%20UoH-sektoren%20notat(1).pdf)

³ http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Forskning/Forskningsmelding2013/Innspill_UiO280312.pdf

⁴ <http://blogg.uio.no/unidir/ottersen/content/bedre-forskningsresultater-gir-lavere-bevilgninger>

forskningsbaserte utdanningsprogrammer, og at det knyttes utdanningsinsentiver til store forskningsinnsatser, som ERC-grants og Senter for fremragende forskning. I vårt innspill til Statsbudsjettet 2015, påpeker UiO behovet for flere frie studieplasser som kan benyttes i henhold til egne strategiske prioriteringer. Videre er det viktig at Forskningsrådets virkemiddelapparat gjenspeiler en ønsket kobling mellom fremragende forskning og utdanning.

Museene utgjør en viktig struktur i kunnskapsformidlingen. UiO besitter selv flere museumsinstitusjoner av nasjonal betydning. Da gjeldende finansieringssystem ble presentert i forslaget til statsbudsjett for 2002, ble det også signalisert muligheten for en egen museumskomponent. Denne har aldri kommet. UiO mener at museumsvirksomheten generelt, og samlings- og bygningsforvaltning ved museene i særdeleshet, er en så spesiell del av virksomheten at den bør vies særskilt oppmerksomhet i et finansieringssystem.

UiOs nasjonale rolle

Universitetet i Oslo har en rekke fagområder som spiller en viktig nasjonal rolle.⁵ Dels er dette fagområder som nasjonalt bare eksisterer ved UiO, dels fagområder der UiO som et resultat av faglig kvalitet er nasjonalt ledende. UiO ønsker gjennom sine tverrfaglige satsinger og ved samarbeid om infrastruktur, å legge til rette for at nye fagområder tar en ledende nasjonal- og internasjonal rolle. UiOs nasjonale roller kan sammenfattes i tre akser:

- 1) Fagansvar basert på nasjonal arbeidsdeling
- 2) Tverrfaglige satsinger
- 3) Infrastruktur og støttefunksjoner for forskning og utdanning

Som landets eldste universitet har UiO en rekke fag som har eksistert ved institusjonen over lang tid. Myndigheter og samfunn legger til grunn at UiO har et historisk ansvar for å opprettholde disse miljøene. Forventninger om høyere kvalitet, men også ønsker om å opprettholde en stor fagbredde, medfører at endring og omstilling er svært utfordrede. Eksempelvis undervises det om lag 50 språk ved norske universiteter. Det humanistiske fakultet ved UiO har 40 av disse. 30 av fagene undervises bare ved én institusjon, 25 av disse finnes bare ved UiO. Dette er ressursmessig krevende og setter arbeidet med studiekvalitet og fagmiljøer som holder særlig høy forskningskvalitet under press. SAB påpeker at det er et betydelig dilemma for universiteter å prioritere mellom spiss og bredde, men at opprettholdelsen av begge deler er svært ressurskrevende. Sektoren må ta grep om dette gjennom nasjonal arbeidsdeling for fag som av kvalitets- og ressurs hensyn bør legges til én institusjon. KD må på sin side gi insentiver til et slikt arbeid, eksempelvis gjennom å kompensere slik aktivitet i institusjonenes tildelinger.

UiO har fremragende miljøer på en rekke felt. I den videre utviklingen av strategiske satsingsområder, ser vi tverrfaglighet som en styrke og forutsetning for å nå opp i internasjonal forsknings- og utdanningssektor. UiOs tre store tverrfaglige satsinger, Livsvitenskap, Unpacking the Nordic Model og UiO:Energi, vil involvere aktører i UH-, helse- og instituttsektoren i tillegg til en rekke internasjonale aktører. UiO har ambisjoner om en ledende nasjonal- og internasjonal rolle på disse satsingsområdene. Dette krever interne så vel som nasjonale strukturelle grep. Ved å bygge på flere av UiOs fagmiljøer er vi i ferd med å bli en nasjonal driver innen livsvitenskap og livsvitenskap-basert bioøkonomi. Etablering av eget bygg for livsvitenskap vil bidra til å realisere dette.

---

⁵ Universitets- og høyskoleloven, § 1-4. Særlig ansvar for enkelte institusjoner, http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15/KAPITTEL_1-1#§1-4

Et eksempel på UiOs rolle i utvikling av infrastruktur, er våre pågående forskningsinfrastrukturprosjekter. Tilgang til god forskningsinfrastruktur er viktig for samarbeidet mellom universiteter, forskningsinstitutter, helseforetak og næringsliv/offentlige tjenesteytende virksomheter. UiO ønsker å videreutvikle dette samarbeidet, både nasjonalt og internasjonalt. Forskningsinfrastrukturprosjektene som i dag får støtte gjennom Norges Forskningsråd, gis til fagområder med særlig høy kvalitet og relevans. UiO har ambisjoner om at enda flere av våre fagmiljøer får en nasjonal og nordisk ledende rolle gjennom prosjektansvar for forskningsinfrastruktur. Den digitale revolusjon vil også muliggjøre nyskaping innen undervisning og læring. Utvikling og innføring av IT infrastruktur-løsninger, som eksempelvis digital eksamen, vil kunne være bidrag som kan komme sektoren til gode. UiO har allerede flere eksempler på områder hvor vi, sammen med andre UH institusjoner, har drevet frem fellesløsninger innenfor studieadministrasjon og økonomisystemer.

Strukturelle endringer

Som ledd i forberedelsene til ny strukturmelding har UiO hatt en gjennomgang av institusjoner som kan bidra til å styrke vår faglige kvalitet og gi synergier ved tettere samarbeid. UiO har vært i dialog med følgende nærliggende institusjoner: Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Høgskolen i Oslo og Akershus, Norges Idrettshøgskole, Norges Musikkhøgskole og Barratt Due musikkinstitut. Det var enighet om at et faglig samarbeid kan utvikles innen noen områder, men ingen strukturelle endringer er ønskelig. UiOs ambisjoner om å utvikle oss mot et verdensledende universitet krever tydelige prioriteringer mellom spiss og bredde i fagporteføljen. Vi ser det som lite hensiktsmessig å øke vår *bredde* gjennom eventuelle fusjoner med andre institusjoner.

Vi ønsker en vurdering av hvordan (Simula) og (UNIK) bør knyttes sterkere til Universitetet i Oslo og Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet (MN). Dette er to institusjoner som gir særlig omfattende bidrag til utdanningen ved MN, og mange forskere ved Simula og UNIK samarbeider tett med forskere på UiO. Det er vår oppfatning og ønske at både Simula og UNIK blir en del av virksomheten ved MN, og at en sterkere organisatorisk samhandling mellom UiO/MN og miljøene på henholdsvis Fornebu og Kjeller vil styrke den samlede forsknings- og utdanningsvirksomheten innen realfag og teknologi i Oslo-regionen. De kvaliteter som over årene er utviklet ved Simula og UNIK, både i forskning og utdanning, ønsker UiO å utvikle videre. Ledelsen ved Simula og UNIK er godt kjent med vårt ønske om at begge institusjonene blir en del av UiO. Vi ber om at Kunnskapsdepartementet bidrar til en videre vurdering av disse forhold.

Vedlegg: Strategi2020,

UiOs årsplan 2015-2017

Report from the University of Oslo's Strategic Advisory Board 2012-14

Med hilsen

for Ole Petter Ottersen
Rektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Universitetsdirektør

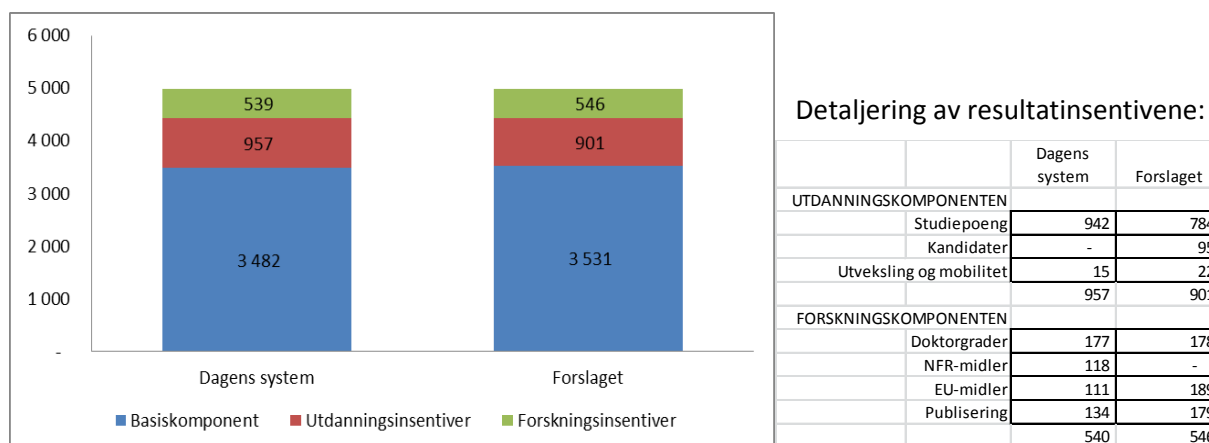
Nytt finansieringssystem – hva nå?

Per Heitmann, Lederstøtte, 20.04.2015

Finansieringssystemet i UH-sektoren er til vurdering. Kunnskapsdepartementet oppnevnte ei ekspertgruppe som leverte sitt forslag 7. januar 2015.¹ I strukturmeldingen², som kom rett før påske, er et av kapitlene viet finansieringstemaer, men de endelige avklaringene skjer ikke før i forslaget til statsbudsjett for 2016 som kommer i oktober. NIFUs magasin, «Forskningsspolitikk» nr.1/2015, har en artikkel av Egil Kallerud om forslaget til endringer i finansieringssystemet som på utmerket vis oppsummerer forslagene og stridsspørsmålene.³

Grunnbevilgningen til UiO for 2015 er på nesten 5 mrd. kroner. Dagens finansieringssystem fungerer slik at 70 % av denne grunnbevilgningen utgjøres av basiskomponenten, 19 % av utdanningsinsentiver og 11 % av forskningsinsentiver. Ekspertgruppas forslag innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende finansieringssystem: Basiskomponenten øker til 71 %. Styrken på utdanningsinsentivene synker fra 19 % til 18 %, og styrken på forskningsinsentivene forblir 11 %.

Situasjonen vedr. UiO:

Bevilgningen til UiO i 2015 / Beløp i mill. kroner

Ser vi på insentivene spesielt, ser følgende bilde ut til å avtegne seg:

1. Utdanningsinsentivene endres: Uttellingen for studiepoeng går betydelig ned, men oppveies et stykke på vei av kandidatuttelling. Nasjonalt ser vi en økt uttelling for real- og ingeniørfag og en redusert uttelling for øvrige fagområder. Insentivet knyttet til internasjonalisering får økt vekt, men her er beløpene små.
2. Når det gjelder forskningsinsentiver, forsvinner insentivet knyttet til forskningsrådsmidler, men UiO beholder uttelling for forskning på dagens nivå. Det skyldes EU og publisering – som får økt vekt for UiO iht. ekspertgruppas forslag.

¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/95742f2460c74ee5aecf9dd0d2a8fc9f/finansieringuh_rapport.pdf

² <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/meld.-st.-18-2014-2015/id2402377/>

³ <http://fpol.no/forslag-til-nytt-finansieringssystem-for-hoyere-utdanning-godt-mottatt-men-to-vanskelige-sporsmal/>

For mange av landets institusjoner vil bildet være motsatt – styrken på utdanningsinsentivene øker, mens styrken på forskningsinsentivene synker. Men de helt store utslagene finner vi ikke her heller.

Dagens interne fordelingsmodell ved UiO: Avvik fra nasjonal modell

Ved etableringen av den *interne fordelingsmodellen* ved UiO i 2007 (et arbeid ledet av daværende dekan ved SV) var man bl.a. bekymret for (a) resultatsvingningenes betydning for bevilgningsnivået og (b) konkurransen mellom fagmiljøer med svært ulik forskningspraksis.

Bekymring	Løsning
(a) Resultatsvingninger Varierende resultater fra det ene året til det andre innebærer for stor usikkerhet om fakultetenes langsiktige bevilgningsnivå.	To løsninger bøtter på denne utfordringen: 1. Resultatene gjennomsnittsberegnes over tre år. 2. Resultatinsentivenes økonomiske betydning tones ned til fordel for en høyere basiskomponent.
(b) Konkurransen En modell der man konkurrerer om uttelling basert på svært ulikt nivå vedr. eksterne prosjektinntekter og svært ulik publiseringspraksis, kan gi utilsiktede omfordelingseffekter.	Løsningen på dette dilemmaet: 3. Interne resultatinsentiver med en åpen budsjett-ramme ble etablert. Det innebærer at fagmiljøene konkurrerer med seg selv over tid, og kun med seg selv – ikke med andre fagmiljøer.

Vi observerer at ekspertgruppas forslag innebærer en åpen budsjett-ramme for alle resultatelementer bortsett fra ett (publisering). Det er et klart framskritt. Dagens RBO-komponent for forskningsresultater har medført et tap for UiO på i størrelsesorden 50 mill. kroner på tross av en resultatforbedring på 66 %. Andre institusjoner – med et langt dårligere utgangspunkt enn UiO – har forbedret seg mer og vunnet på det.

Noen problemstillinger

Forslaget til nytt finansieringssystem for UH-sektoren blir endelig avklart og presentert i forslaget til statsbudsjett for 2016. Det er grunn til å regne med at noen av forslagene som ble presentert av ekspertgruppa, blir gjennomført, mens andre av ekspertgruppas forslag har en mer uviss skjebne.

Basiskomponenten

Debatten om basiskomponenten er livlig. Mange – særlig de nye universitetene – har ment at dagens finansieringssystem favoriserer de gamle universitetene. De hevder at det er behov for en dekomponering av basiskomponenten slik at fordelingsgrunnlaget blir mer gjennomsiktig.⁴ Andre, UiO ikke minst – og med støtte fra ekspertgruppa⁵, framholder at dagens basiskomponent er ganske transparent ved å ta hensyn til studieplassfinansieringen, øremerkede rekrutteringsstillinger, ulikheter når det gjelder bygningsforvaltning og ansvar for museer. I studieplassfinansieringen (basis+resultater) ligger også det forskningsmessige grunnlaget for den undervisningen som gis, slik at denne delen av finansieringen bygger opp under prinsippet om forskningsbasert utdanning.

I Kunnskapsdepartementets strukturmelding sies det i kapitlet om finansiering at det er uaktuelt å introdusere en formelbasert oppbygging av en basiskomponent. Hovedbegrunnelsen handler om at

⁴ Antakelig mener mange også, uten at det kommuniseres tydelig, at det er behov for en refordeling av ressurser i UH-sektoren.

⁵ Se sidene 90-99 i ekspertgruppas rapport.

det vil gi uheldige føringer for den interne ressursfordelingen ved institusjonene og slik frata institusjonsstyrene nødvendig handlingsrom.

Utviklingsavtaler

Ekspertgruppa har foreslått å innføre avtaler mellom departementet og hver enkelt institusjon – avtaler som skal bidra til kvalitet, særpreg og samspill med samfunnet. Oppfylleelsesgrad av avtalen var ment å ha budsjettmessige konsekvenser, og Forskningsrådet og NOKUT skulle ha en rolle i å overvåke både avtaleinngåelse og avtaleevaluering.

UiO var meget skeptisk til forslaget og begrunnet sin skepsis både med hensyn til institusjonell autonomi og frykt for unødvendig byråkratisering. KD har så langt ikke konkludert, men vektlegger disse innvendingene i sitt videre arbeid med å vurdere saken.

Publisering

Ekspertgruppa foreslo økt vekt på nivå 2-publisering og økt premiering av samforfatterskap. Den tekniske løsningen av dette siste hensynet var imidlertid ikke så godt gjennomtenkt og har derfor blitt kritisert av mange.

Indikatoren er foreslått videreført innenfor en lukket budsjetttramme. Da oppstår de samme problemene som beskrevet ovenfor (i kapitlet om UiOs tilpasning til dagens modell); og særlig dersom forslagene til ekspertgruppa tas til følge. Universitetene i Bergen og Oslo er de to institusjonene i Norge som har flest publikasjoner på nivå 2 og flest forfattere per publikasjon. Disse to vil dermed inn i den nye ordningen med det beste utgangspunktet. Andre institusjoner har et større forbedringspotensial. Vi må dessverre forberede oss på en overføring av ressurser fra UiB/UiO til øvrige institusjoner.

Det framstår som et paradoks at et insentiv som så åpenbart treffer UiO, har som konsekvens at vi får reduserte bevilgninger...

Kandidater

Ekspertgruppa foreslo et insentiv knyttet til bachelor- og masterkandidater (hvh. 10.000 og 30.000 kroner) fordi det er viktig at studenter oppnår vitnemål og ikke bare tar studiepoeng. Dette insentivet kommer til erstatning for deler av studiepoenginsentivet.

Nedenfor følger en oversikt over samtlige uteksaminerte kandidater fra UiO fra 2010:

Kandidater	2010	2011	2012	2013	2014	
TEOL	52	52	29	33	39	74 %
JUR	620	649	571	646	779	93 %
MED	330	348	416	349	380	95 %
HF	1 007	1 000	1 070	1 001	993	47 %
MN	602	687	740	743	873	58 %
OD	73	84	80	71	62	77 %
SV	895	983	991	802	878	48 %
UV	721	755	783	779	812	37 %
fakultetene	4 300	4 558	4 680	4 424	4 816	59 %
Felles mv.						
Totalt	4 300	4 558	4 680	4 424	4 816	

Prosenttalene viser andelen kandidater på master- og profesjonsnivå.

Studiepoeng

For UiO totalt går studiepoenginntektene ned med vel 15 % (se side 1 i notatet) fordi uttellingen for humaniora og samfunnsfag blir dårligere. Realfagene vil få en liten økning fordi uttellingen her blir større. Internt ved UiO vil ingen fakulteter tape eller vinne på nyordningen fordi omleggingen skal være budsjettøytral.

Som kjent innebærer dagens studieplassfinansiering at 60 % av finansieringen skjer gjennom endringer i basiskomponenten, mens de resterende 40 % kommer som uttelling på grunnlag av beståtte eksamener.⁶ Vil de foreslåtte endringene i studiepoengsintensivet – fra seks til fire kategorier og mindre uttelling for humaniora/samfunnsfag, mer for ingeniør- og realfag – også innebære endringer i den samlede studieplassfinansieringen? Ikke nødvendigvis; ekspertgruppas forslag viderefører ikke dagens 60/40-mekanisme, men sier at basisfinansieringen av studieplasser ikke nødvendigvis skal følge av kategori plasseringen.⁷ Samlet understreker dette at studiepoenguttellingen ikke er å forstå som en refusjonsordning for kostnader. Så gjenstår det naturligvis å se hvordan departementet konkret vil vurdere finansieringen ved opprettelse og inndragning av studieplasser i framtida.

Avslutning

Denne gjennomgangen har ikke som formål å gi en fullstendig oversikt over alle forslag og vurderinger når det gjelder det framtidige finansieringssystemet i UH-sektoren. Vi har konsentrert oss om de viktigste sidene av forslaget. De foreslåtte endringene i finansieringssystemet er relativt små – hovedtrekkene i dagens ordning videreføres. Endringene som kommer, vil innføres med budsjettøytral virkning, men utviklingen i årene etterpå vil gi endringer. Det er imidlertid ingen grunn til å tro at endringene slår særlig sterkt ut for noen.

Når vi ser den endelige utformingen av det nye finansieringssystemet, vil universitetsdirektøren vurdere behovet for justeringer/tilpasninger i UiOs interne fordelingsmodell. Et slikt arbeid vil skje i løpet av vinteren 2015/2016, og fakultetene/museene vil bli involvert.

---

⁶ Og som tidligere nevnt, inkluderer studieplassfinansieringen også det forskningsmessige grunnlaget for den undervisningen som gis.

⁷ Side 104 i ekspertgruppas rapport.